

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

You have Downloaded, yet Another Great
Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

SA EXAM
PAPERS

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

DIBATSELA 2014

MEMORANTAMO

MEPUTSO: 80

Palomoka ya matlakala a memorantamo ke 25.

DITŠHUPETŠO TŠA GO SWAYA

1. Ge molekwa a arabile dipotšišo tše di fetago palo yeo e nyakegago, swaya ya mathomo fela. **(Molekwa ga a swanela go araba potšišo ye telele le ye kopana go tšwa pukung e tee.)**
2. KAROLONG YA A, ge molekwa a arabile dipotšišo tše nne ka moka mo diretong (tše di kgethilwego), swaya tše pedi tša mathomo.
3. Go DIKAROLO TŠA B le C, ge molekwa a arabile dipotšišo tše kopana tše pedi goba tše telele tše pedi, swaya ya mathomo o hlokomologe ya bobedi. Ge molekwa a arabile dipotšišo ka moka tše nne, swaya fela ya pele mo KAROLONG ye nngwe le ye nngwe ge e le gore go arabilwe potšišo ye kopana le ye telele.
4. Ge molekwa a file dikarabo tše pedi, moo e lego gore ya mathomo e fošagetše mola ya bobedi e nepagetše, swaya ya mathomo gomme o **hlokomologe** ya bobedi.
5. Ge dikarabo di sa nomorwa ka tshwanelo, swaya go ya ka memorantamo.
6. Ge mopeleto wo o fošagetšego o ama tlhalošo, swaya phošo. Ge o sa ame tlhalošo, gona mo fe moputso.
7. *Dipotšišo tše telele*
Ge karabo ya potšišo ye telele e le ka tlase ga botelele bjo bo nyakegago, se mo otle ka ge a šetše a ikotlile. Ge e le ye telele kudu, lekola go ya ka bokgoni gomme o sekaseke ntlha yeo le baswaibagolwane. **Šomiša dirubriki tša kelo** tše di lego lenaneong la A le B **go lekola ditaodišo tša balekwa.**
8. *Dipotšišo tše kopana*
Ge molekwa a sa šomiše ditsebjana moo a kgopetšwego go tsopola, se mo otle.
9. **Dipotšišong tše di bulegilego**, go se be le meputso yeo e tlogo abelwa karabo ya EE/AOWA goba KE A DUMELA/GA KE DUMELE. Lebaka leo le thekgago karabo ke lona leo le abelwago moputso.
10. Go se be le meputso yeo e tla abelwago NNETE/MAAKA goba NTLHA/KAKANYO. Lebaka leo le thekgago karabo ke lona leo le tlogo abelwa moputso.

KAROLO YA A: THETO**DIRETO TŠA SESOTHO SA LEBOA – Prof. DM Kgobe****POTŠIŠO YA 1: Go leleme – KD Leseilane****Teori ya tshwantšhokgopolo**

Ka tshwantšhokgopolo mmadi o kgona go bona selo seo se retwago ke moreti ka leihlo la kgopolo. Moreti a ka tšweletša tshwantšhokgopolo ka tirišo ya dikapolelo, kgetho ya mantšu, dika le diema le tirišo ya dikarolo tše dingwe tša polelo. Mohola wo mogolo wa tshwantšhokgopolo ke go godiša molaetša wa mongwadi goba moreti. Mohola wo mongwe wa tshwantšhokgopolo ke go tliša maatlakgogedi gore mmadi a se lape go bala le go goroša molaetša ka tsela ya go kgahliša. Mo tshekatshekong ya sereto se go ya go hlokomelwa tshwantšhišo, mothofatšo le mainagokwa.

(a) Tshwantšhišo

Ke sekapolelo/thekniki yeo go yona go šomišwago selo se sengwe seo se nago le semelo sa go swana le sona. Selo seo se tšewa go ba kemedi ya se sengwe. E bolela gore selo se fetoga se sengwe, mohlala, motho a ka fetoga selo: ... ke tlou.

Mothalotheto wa 2 temathetong ya 1 ... ke tlou, le o motho ... motho yo o fetogile, ga e sa le motho ke tlou, motho o fetogile tlou.

(b) Mothofatšo

Ke sekapolelo seo go sona dilo tšeo di sa phelego di fiwago dimelo tša batho goba di bolelwa tše nkego di a phela di na le dikwi.

Sereti se dirišitše mothofatšo mo seretong se ka tsela ye e latelago:

Selo seo se sa phelego go swana le leleme (ke setho sa mmele) se dirišwa dilo tša bomotho. Temathetong ya 3 sereti se re:

O rarolla mararankodi ...

Wa kwešišanya manaba;

Wa swaya diphošo;

Wa kopanya mašaba.

Leleme le swantšhwa le motho ka gore le kgona go rarolla mathata, le bjala khutšo, le sola mo go nago le diphošo la be la agiša. Temathetong ya 4 sereti se re:

O sekopanyamerafe;

Ka wena dikgomo tša tsena šakeng;

Leleme le hlola poelano ka go nyalantšha batho ba sa tsebane. Mothalothetong wa 20 sereti se re:

Phokgo ke wena polelong.

Leleme le a mothofatšwa ka tirišo ya 'Phokgo ke wena' ...
Mothalothetong wa 24 sereti se re:
Go thakanela go metša ke ga gago.

Leleme le fetotšwe go ba motho ka tirišo ya ... ga gago.

(c) **Mainagokwa**

Ke maina ao a bopilwego ka diripa tše pedi goba go feta tša polelo.
Sereti se šomišitše mainagokwa a mangwe mo seretong ka tsela ye e latelago:
Mohola wa mainagokwa, ke go tšweletša phokotšo ya lebelo mantšung gore mmadi a bale ka go iketla. Ka tsela yeo mainagokwa a dirišwa go gatelela mantšu go tšweletša molaetša.

- Sephetolamagobe – sephetola + magobe
-fetola – lediri, magobe – leina.
- Khupamarama - khupa + marama
-hupa – lediri, marama – leina
- Sekopanyamerafe – sekopanya + merafe
-kopanya – lediri, merafe – leina
- Magorošele – magoro + šele
Magoro – leina, šele – lehlaodi
- Malokokgolo – maloko + kgolo
Maloko – leina, kgolo – lehlaodi
- Moletemohlaelathupa – molete + hlaela + thupa
Molete – leina, hlaela – lediri, thupa – leina
- Bodibotala – bodiba + botala
Bodiba – leina, botala – lehlaodi
- Boratapelo – rata + pelo
-rata – lediri, pelo – leina
- Nokamolobolobo – noka + molobolobo
Noka - leina, molobolobo – lehlaodi

Diteng = 7 (D = 7)

Sebopego (Teori) le Polelo = 3 (S = 1, P = 2)

[10]

(Kabo ya meputso go diteng ke 3 go ntlha ye nngwe le ye nngwe fela meputso ka kakaretšo e se ke ya feta 7. Meputso ya dintlha e laola polelo. Ge meputso ya dintlha e le godimo le ya polelo e tla ba godimo)

POTŠIŠO YA 2: Matete a lefase – NS Puleng

2.1 Nyepo – sephiri

2.2 Mohola wa poeletšo ya “Bao” ke go gatelela gore batho bao ba dirago dibe Modimo o a ba swarela. (2)

2.3 Mohola wa kelelothalalo ke go senya metara/polelo ya sereti. Ka gobane go dirišwa prosa (polelo ya moanegi)/Go fetišetša kgopolo go mothaladi wo o latelago. (2)

- 2.4 Sereti se diriša poeletšo ya 'lago' go tlemaganya dikgopolo tša methalotheto ya 20 le 22. (2)
- 2.5 Ee. Sereto se bolela ka dilo tšohle tšeo Modimo a di bopilego mo lefaseng le gore tše ka moka ke matete le bogolo bja gagwe. Dikgopolo di amanywa le puku ya Tlholo mo Bibeleng. (2)

[10]**POTŠIŠO YA 3: Go pokolo – OK Matsepe**

- 3.1 Ke sonete (ya Seisemane)/Seretotumišo. (1)
- 3.2 Na se lebetšwe go wena e seng
Neng ka ntle ga letšatši lela ke se seke?
Ke ge kgopolo ya mothalotheo e fetela mothalotheotong wo o latelago. (2)
- 3.3 a -e
b -eng
b goba -eng
a -e (1)
- 3.4 Sekai se bolela gore selo se fetoga se sengwe, mohlala, pokolo e fetogile Morena Jesu. (2)
- 3.5 Sešura se tlemaganya methalotheto/se kgaoganya/aroganya methalotheto/go tlemaganya le go aroganya methalotheto. (2)
- 3.6 Maikutlo ke a tumelo go Kriste. (2)

[10]**POTŠIŠO YA 4: Ngwato – RM Mogashoa**

- 4.1 Sereto se na le ditematheto tše 3. Tematheto ya 1 le 3 di na le methalotheto ye 4 mola tematheto ya 2 e na le methalotheto ye 5.
Methalotheto ke ye lesometharo. (2)
Go na le methalotheto ya go fapana ye metelele le ye mekopana.
- 4.2 Sereti se bolela ka mogale wa bagale ntweng. Ka sereto o bitšwa Ngwato.
Mo a fihlago gona go a senyega, o fenywa dikgoši tše dingwe. O robala gohlegohle, fela ga a robale gabotse o lora tša go tšhoša gomme a nyama. (2)
- 4.3 - a
- a
- a
Ke go tlemaganya dikgopolo. (2)
- 4.4 Selo se sengwe le se sengwe se na le mathomo. (2)

- 4.5 Ee. Ke thetotumišo
Sebopego sa thetotumišo se thoma ka:
Fomula ya matseno: Kgomo e a tsha, E gangwa ke mang? gwa latela
Boitsebišo: E gangwa ke ...
Ditiragalo tša sereto di bontšha ka go tumiša ka direkto.
(Diponagalo tše pedi fela)

(2)
[10]**LE****POTŠIŠO YA 5: Tumelo Dumela – VM Lebepe**

- 5.1 Go nkadima ditsebe – go ntheeletše. (2)
- 5.2 Mothofatšo/Papalontšu/Phane/Poeletšotlhaka (m x 3; l x 2) le poeletšotumanoši: (u x 2; e x 5; o x 2, a x 2) – Tumelo dumela. Kwano ya medumo – Tumelo le dumela. (2)
- 5.3 Segatamoroko – Motho wa go tagwa ke bjala ka pela/modiradibe. Segataborokgo – Motho yo mokopana/nyatšega. (2)
- 5.4 Moholo wa poeletšo ya “–fela” ke go tlemaganya dikgopolo ka kgatelelo go tšweletša molaetša. (2)
- 5.5 Sereti se be se aparetšwe ke maikutlo a lethabo, se kgahlwa ke ditaba tša tumelo ka gobane ke tša khutšo le lethabo/Maikutlo a tumelo. (2)
[10]

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: PADI**POTŠIŠO YA 6: *Lenong la Gauta* – HDN Bopape****Mohlala wa karabo:****Teori****Thulaganyo**

Thulaganyo ke tsela yeo mongwadi a beakanyago ditaba tša sengwalo sa gagwe ka yona ka maikemišetšo a go tšweletša morero wa sengwalo seo. Ge re re sengwalo se rulagantšwe gabotse ke ge se na le thulano yeo e bopago maatlakgogedi le gona se tšweletša morero wa puku. Thulaganyo e beakantšwe go ya ka diponagalo, e lego kalotaba, tšwetšopele, sehloa le tlemollo ya lehuto. Pading ye go ya go hlokomelwa diponagalo tše tharo fela, e lego kalotaba, sehloa le tlemollo ya lehuto.

Kalotaba

Kalotaba e bolela matseno a ditiragalo. Go tšweletšwa baanegwa, ditiragalo le tikologo: nako le felo. Ditiragalo tša kalotaba di felela mo go thomago thulano ya mathomo ya go lebana le molaetša wa sengwalo.

Sehloa

Se lebane le thulano ya mafelelo magareng ga molwantšhwa le molwantšhi. Mo ponagalong ye ya thulaganyo, ke fao ditaba tša sengwalo di fihlago seremong gona. Ditaba di a šiiša ebile di a tšhoša. Motho yo mongwe le yo mongwe o tšhogile ebile o swere pelo ka seatla o letetše seo se tlogo direga. Ge e le ga lenti re ka re le ngangegile moo le ka kgaogago nako ye nngwe le ye nngwe. Ke mafelelo a dithulano.

Tlemollo ya lehuto

Mo seripeng se ke fao ditaba di rarologago gona. Bothata bjoo bo bego bo le gona bo a rarologa gomme ditaba di boela madulong a tšona. Ke mafelelo a ditaba.

Thulaganyo ya *Lenong la Gauta***Kalotaba:**

- Tikologo ke ya sebjalebjae mo mongwadi a re gahlantšhago le Nnono le Brenda ba le ka lapeng la bona la kgoparara motsesetoropong wa Mankweng. Nako ke mesong pele ga iri ya bohlano. Bona ba be ba robetše.
- Nnono o ile a bitša Brenda ka lentšwana la tlase ebile a mo swara ka godimo ga molala wa gagwe ka boletjana. Gatee fela Brenda a kgaphela letsogo la gagwe ka thoko gomme a lebelela Nnono ka mahlo a pefelo.
- Nnono a mmošiša gore molato ke eng gomme Brenda a mo fotlela.

Sehloa:

Ke thulano magareng ga Nnono le Brenda.

- Nnono o bona mongwapo letsogong la Brenda o lemoga gore Brenda o apere lenong la gauta.
- Nnono o lemoga gore Brenda ke yena mmolai wa Mmatšhego.
- Nnono o botšiša Brenda gore ke yena mmolai wa Mmatšhego.

- Brenda o tšhaba ka sefatanaga a otlela ka lebelo la go šiiša namana tša mmele a tšere tsela ya Makgobaskloof a lebile Tzaneen.
- Sefatanaga sa gagwe se a wa gomme se lewa ke kgabo ya mollo.

Tlemollo ya lehuto:

Ditiragalo di felela ka masetlapelo:

- Lehu la Brenda.
- Nnono le Nakedi ba swarwa, ba išwa seteišeneng sa maphodisa ba ahlolwa.
- Maphodisa a leboga boitapišo bja Nnono.

Diteng = 15 (D – 15)

- Kalotaba – 5
- Sehloa – 5
- Tlemollo ya lehuto – 5

Teori le Polelo = 10 (T – 5, P – 5)**[25]**

(Meputso ya dintlha e laola polelo. Ge meputso ya dintlha e le godimo le ya polelo e tla ba godimo. Mohlala: Meputso 1 – 3 ya dintlha = 1 ya polelo, 4 – 6 = 2 ya polelo, 7 – 10 = 3 ya polelo, 11 – 13 = 4 ya polelo, 14 – 15 = 5 ya polelo)

GOBA**POTŠIŠO YA 7: *Lenong la Gauta* – HDN Bopape****SETSOPOLWA SA A**

- 7.1 Mohlala:
O na le matepe/O dira seo a se ratago/O gana go kgalwa. (1)
- 7.2 Balekwa ba tla tšweletša ditebelelopele/diponelopele tša go fapana. Mohlala:
- Ka ge Brenda a sa kgalege o tla wela dikotsing/mathateng.
 - Ka ge Brenda a se a fetša dithuto tša gagwe tša yunibesithi, bokamoso bja gagwe bo tla phuhlama.
 - Go tšhaba gae ga Brenda go ka tla gwa mo fetoša lehodu goba Mmolai/motho wa go se tsebalege. (3)
- 7.3 Sehloa: Thulano ya mafelelo - Nnono o bona lenong la gauta le mengwapo letsogong la Brenda.
Tlemollahuto: Tharollo ya bothata - Brenda o a hwa gomme basenyi ba bangwe ba a swarwa/ahlolwa. (3)
- 7.4 Moanegi o hlaloša ditiragalo go lebeletšwe ka lapeng la boBrenda, o tšweletša le semelo sa Brenda, le ka mokgwa wo mmagwe a bego a sa kgone go mo kgala ka gona. O tšweleditše le go se fetše dithuto ga Brenda le go tšhaba gae ga gagwe. (3)
- 7.5 Mothalonako ke taetšo ya nako ya tatelano ya ditiragalo.
Moanegi o laetša botelele bja nako ye Brenda a bego a tšhabile gae ka yona, e lego mengwaga ye mene. (2)
- 7.6 Balekwa ba tla tšweletša dikarabo tša go fapana. Mohlala:
Ee. Go ya ka setsopolwa Brenda ke ngwana yo a sa theeletšego melao ya batswadi, se se ka mo fetoša lehodu goba mmolayi a nagana gore ga a bonwe mola morero wa puku e le gore le ge o ka e buela leopeng magokobu a go bona/sekhukhuni se bonwa ke se bataladi. (2)

- 7.7 Balekwa ba tla tšweletša maikutlo a go fapana. Mohlala:
Maikutlo a tlhologelo/bodutu > Lapa la gagwe le phatlaletše, mosadi o hlokoletše, Sima o ile sekolong, Brenda o ile le naga, ge e le Nnono o mošomong.
Manyami > Mna. Maleka o nyamišwa ke ge a dula a nnoši ka gore mosadi o hlokoletše, bana ba phatlaletše. (2)

SETSOPOLWA SA B

- 7.8 Brenda ke mogatša' Nnono/Nnono ke mogatša' Brenda/Brenda ke mosadi wa Nnono/Nnono ke monna wa Brenda. (2)
- 7.9 Kgadimonthago/Tekolanthago e tšweletšwa ke ge Nnono a bona mongwapo letsogong la Brenda le phetha molaleng wa gagwe a thoma go gopola mabu ale a kilego a a humana dithaereng tša koloi ya Brenda. Go hlaselweng ga gagwe kua ga boNaniki o ile a thoma go lemoga gore ka gare ga dinyakišišo tša gagwe tša polao ya Mmatšhego ke kgale a begela Brenda ka mesepele ya gagwe pele a ka lemoga gore Brenda ke yena mmolai. (3)
- 7.10 Setsopolwa se laetša gore Nnono o utollotše gore Brenda ke yena mmolai (bosenyi). Tlemollo ya lehuto mmolai (Brenda) o a hwa gomme basenyikayena ba a swarwa ba ahlolwa. (2)
- 7.11 Balekwa ba tla tšweletša dikarabo tša go fapana. Mohlala: Ee, mo go khabara ya puku go thadilwe seswantšho sa lenong mola pheta yeo go bolelwago ka yona e na le seswantšho sa lenong seo se dirilwego ka gauta. (2)

[25]

POTŠIŠO YA 8: *Ngwana wa Mobu* – SPP Mminele

Mohlala wa karabo:

Teori

Thulaganyo

Thulaganyo ke tsela yeo mongwadi a beakanyago ditaba tša sengwalo sa gagwe ka yona ka maikemišetšo a go tšweletša morero wa sengwalo seo. Ge re re sengwalo se rulagantšwe gabotse ke ge se na le thulano yeo e bopago maatlakgogedi le gona se tšweletša morero wa puku. Thulaganyo e beakantšwe go ya ka diponagalo, e lego kalotaba, tšwetšopele, sehloa le tlemollo ya lehuto. Pading ye go ya go hlokomelwa diponagalo tše tharo fela, e lego kalotaba, sehloa le tlemollo ya lehuto.

Kalotaba

Kalotaba e bolela matseno a ditiragalo. Go tšweletšwa baanegwa, ditiragalo le tikologo: nako le felo. Ditiragalo tša kalotaba di felela mo go thomago thulano ya mathomo ya go lebana le molaetša wa sengwalo.

Sehloa

E lebane le thulano ya mafelelo magareng ga molwantšhwa le molwantšhi. Mo ponagalong ye ya thulaganyo, ke fao ditaba tša sengwalo di fihlago seremong gona. Ditaba di a šiiša ebile di a tšhoša. Motho yo mongwe le yo mongwe o tšhogile ebile o swere pelo ka seatla o letetše seo se tlogo direga. Ge e le ga lenti re ka re le ngangegile moo le ka kgaogago nako ye nngwe le ye nngwe. Ke mafelelo a dithulano.

Tlemollo ya lehuto

Mo seripeng se ke fao ditaba di rarologago gona. Bothata bjoo bo bego bo le gona bo a rarologa gomme ditaba di boela madulong a tšona. Ke mafelelo a ditaba.

Thulaganyo ya Ngwana wa mobu**Kalotaba:**

- Tikologo ke ya sebjalebja, Lahlang, barutiši le barutwana ba sekolong sa Rethuše.
- Ke mesong Lahlang o amogela Phankga yoo e lego morutiši yo mofsa sekolong.
- Barutiši le barutwana le bona ba a mo thabela gomme moya go rena wa lethabo le khutšo.
- Lahlang o botša Phankga ka mokgwa woo a tlilego go ba le mohola ka gona kudu thutong ya dipalo.
- Phankga o thoma mošomo wa gagwe ka mafolofolo le bokgwari gomme sekolo le motse ka moka di thabela seo
- Phankga o thoma go lemoga gore Lahlang o mmolaiša mošomo ka morago ga ge a kwele ditheto go tšwa motseng.

Sehloa:

Thulano ya mafelelo e magareng ga Kgoro ya thuto (Lahlang) le lekgotlataolo la sekolo (Phankga).

- Go swerwe kgothekgothe ya setšhaba sekolong sa Rethuše moo e lego gore ba bangwe ba setšhaba ba nyaka gore Lahlang a rakwe ka ge ba nyaka Phankga e eba hlogo ya sekolo.
- Thulano e lebane le go lekolwa ga mešomo ya Lahlang le ya Phankga.

Tlemollo ya lehuto:

- Dipukung tša Phankga tša boitokišetšo go hweditšwe go sa dirwa selo.
- Phankga o hwetša lengwalo la gore o hudušetšwa sekolong sa Ntotolwane mola Lahlang yena a tšwela pele ka go ba hlogo ya sekolo.
- Mokhura le Mafamo ba se ke ba kgethwa gape kgethong ye e tlogo ya maloko a Komiti ya Sekolo sa Rethuše.

Diteng = 15 (D – 15)

- Kalotaba – 5
- Sehloa – 5
- Tlemollo ya lehuto – 5

Teori le Polelo = 10 (T – 5, P – 5)

(Meputso ya dintlha e laola polelo. Ge meputso ya dintlha e le godimo le ya polelo e tla ba godimo. Mohlala: Meputso 1 – 3 ya dintlha = 1 ya polelo, 4 – 6 = 2 ya polelo, 7 – 10 = 3 ya polelo, 11 – 13 = 4 ya polelo, 14 – 15 = 5 ya polelo)

[25]**GOBA**

POTŠIŠO YA 9: Ngwana wa Mobu – SPP Mminele**SETSOPOLWA SA A**

- 9.1 Ga se motswadi wa makgonthe/Ga a na moya wo mobotse kgodišong ya bana/Ke motho wa go se agiše. (1)
- 9.2 Balekwa ba tla tšweletša ditebelelopele/diponelopele tša go fapana.
Mohlala:
Phankga a ka tla a ba hlogo ya sekolo/Phankga a ka se be hlogo ya Sekolo/Phankga a ka tsenwa ke moya wa boikgogomošo a se sa dira le mošomo wa sekolo ka tshwanelo. (3)
- 9.3 Sehloa: Setšhaba se kgobokane go lekolwa mešomo ya Lahlang le Phankga. Tlemollahuto: Phankga o šuthišetšwa sekolong se sengwe mola Lahlang e šala e le hlogo ya sekolo. (3)
- 9.4 Moanegi o utolla dikgopolo le diphisegelo tša Mokhura, e lego go tloša Lahlang setulong sa bohlogo ya sekolo gomme go tsene Phankga ka ge e le ngwana wa mobu. Go tšweletšwa kgopolo ya gore ka ge e le ngwana wa mobu o tla hlahla setšhaba gabotse. (3)
- 9.5 Mothalonako ke taetšo ya nako ya tatelano ya ditiragalo.
Go thoma nako yeo Mokhura a bolelago le Phankga ka yona, Phankga o ile a thoma go bakiša Lahlang go ba hlogo ya sekolo go fihlela a palelwa ebile a šuthišwa sekolong seo. (2)
- 9.6 Balekwa ba tla tšweletša dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Ee, go ya ka setsopolwa Mokhura o hlohleletša Phankga go lwela go ba hlogo ya sekolo ka ge e le ngwana wa mobu mola morero wa puku o lebane le gore motho o fiwa maemo go ya ka bokgoni bja gagwe go sa lebelelwe gore ke ngwana wa mobu goba aowa. (2)
- 9.7 Balekwa ba tla tšweletša maikutlo a go fapana. Mohlala:
Manyami > Go nyamišwa ke ka moo Mokhura a hlohleletšago Phankga go lwela setulo sa go ba hlogo ya sekolo ka gona/Lehloyo le kgatha tema ye bohlokwa setsopolweng se.
Lethabo > Bana ba mobu ke bona ba swanetšego go ba baetapele. (2)

SETSOPOLWA SA B

- 9.8 Mokhura ke malome wa Phankga/Phankga ke motlogolo wa Mokhura. (2)
- 9.9 Kgadimonthago/Tekolanthago e tšweletšwa ke ge Mokhura a thoma go lemoga gore dipampišana tšela mohlalobimogolo a bego a ba foraforetša ka tšona tšatši lela la kopano di be di bolela maaka. Tšona di be di laetša bohlatse bja gore mošomo wa Lahlang o a kgotsofatša. Kganthe tše ka moka e be e le maaka. (3)

- 9.10 Setsopolwa se laetša ka fao Mokhura a huetšago Phankga go bakiša Lahlang go ba hlogo ya sekolo. Tlemollo ya lehuto Phankga o šutišetšwa sekolong se sengwe ka lebaka la go baka ga gagwe. (2)
- 9.11 Ee. Seswantšho sa khabara ya puku se tšweletša banna ba motse bao ba laetšago kwano, ba hlokomogile yo mongwe yo go itaetšago gore ga se wa gabo bona. Yo mongwe wa banna ba mo motseng o emišitše selepe go laetša ntwala mola yoo e sego wa mo motseng a ikgonere. Setsopolwa se bontšha ka moo Mokhura (monna wa mo motseng) a hlohleletšago Phankga (Ngwana wa mobu) gore e be hlogo ya sekolo. (2)

[25]

POTŠIŠO YA 10: Lešitaphiri – OK Matsepe**Mohlala wa karabo:****Teori****Thulaganyo**

Thulaganyo ke tsela yeo mongwadi a beakanyago ditaba tša sengwalo sa gagwe ka yona ka maikemišetšo a go tšweletša morero wa sengwalo seo. Ge re re sengwalo se rulagantšwe gabotse ke ge se na le thulano yeo e bopago maatlakgogedi le gona se tšweletša morero wa puku. Thulaganyo e beakantšwe go ya ka diponagalo, e lego kalotaba, tšwetšopele, sehloa le tlemollo ya lehuto. Pading ye go ya go hlokomelwa diponagalo tše tharo fela, e lego kalotaba, sehloa le tlemollo ya lehuto.

Kalotaba

Kalotaba e bolela matseno a ditiragalo. Go tšweletšwa baanegwa, ditiragalo le tikologo: nako le felo. Ditiragalo tša kalotaba di felela mo go thomago thulano ya mathomo ya go lebana le molaetša wa sengwalo.

Sehloa

E lebane le thulano ya mafelelo magareng ga molwantšhwa le molwantšhi. Mo ponagalong ye ya thulaganyo, ke fao ditaba tša sengwalo di fihlago seremong gona. Ditaba di a šiiša ebile di a tšhoša. Motho yo mongwe le yo mongwe o tšhogile ebile o swere pelo ka seatla o letetše seo se tlogo direga. Ge e le ga lenti re ka re le ngangegile moo le ka kgaogago nako ye nngwe le ye nngwe. Ke mafelelo a dithulano.

Tlemollo ya lehuto

Mo seripeng se ke fao ditaba di rarologago gona. Bothata bjoo bo bego bo le gona bo a rarologa gomme ditaba di boela madulong a tšona. Ke mafelelo a ditaba.

Thulaganyo ya Lešitaphiri**Kalotaba:**

- Tikologo go tšwelela ya segologolo: ka ge Kgoši Taudi le timamello e lego Khutšišo, ba dutše ka lapeng la bona la mošate.
- Ba na le bana ba basetsana fela.

- Kgoši Taudi le Khutšišo ba boledišana ka bokamoso bja bogoši bja bona ka ge ba se na peu ye kgolo.
- Ba kwana ka go nyaka ngaka yeo e ka tlogo ya remela mogatša wa Kgoši Taudi.
- Khutšišo o imišwa ke Mphoka.

Sehloa:

Thulano ya mafelelo ya Lešitaphiri e lebane le pako ya bogoši.

- Kgoši Taudi o a hlokošana gomme go thoma go ba le kgakanego setšhabeng.
- Ge e le setšhaba sona se gakanegile gore ke mang yo a swanetšego go latela Taudi gare ga Kgathola le Tšhwahledi.
- Setšhaba se bothane kgorong ya Kgoši Taudi.
- Sehlopha se sengwe se re kgoši ya sona ke Kgathola ka ge e le yena a go apara diaparo tša kgoši Taudi di sa fiša mola se sengwe se re kgoši ke Tšhwahledi ka ge e le yena morwa wa mathomo wa kgoši.

Tlemollo ya lehuto:

- Setšhaba se tšwele diripa tše pedi ntle le tšhollo ya madi.
- Sehlopha se sengwe se ile sa latela Tšhwahledi bjalo ka kgoši ya sona gomme sa fiwa naga ya sona.
- Setšhaba se sengwe sa šala le Kgathola mo motseng.
- Ditšhaba tše pedi tše tša phedišana ka khutšo.

Diteng = 15 (D – 15)

- Kalotaba – 5
- Sehloa – 5
- Tlemollo ya lehuto – 5

Teori le Polelo = 10 (T – 5, P – 5)

(Meputso ya dintlha e laola polelo. Ge meputso ya dintlha e le godimo le ya polelo e tla ba godimo. Mohlala: Meputso 1 – 3 ya dintlha = 1 ya polelo, 4 – 6 = 2 ya polelo, 7 – 10 = 3 ya polelo, 11 – 13 = 4 ya polelo, 14 – 15 = 5 ya polelo)

[25]**GOBA****POTŠIŠO YA 11: Lešitaphiri – OK Matsepe****SETSOPOLWA SA A**

- 11.1 O na le kgang/o na le maaka/kgotlelelo. (1)
- 11.2 Balekwa ba tla tšweletša ditebelelopele/diponelopele tša go fapana. Mohlala:
- Mphoka a ka lefišwa.
 - A ka rakwa motseng wa kgoši.
 - A ka bolawa bj.bj.
- (3)
- 11.3 Sehloa: Tlhokofalo ya Taudi e tsoša kgakanego setšhabeng.
Tlemollahuto: Setšhaba se arolwa ka diripa tše pedi (Se sengwe ke sa Tšhwahledi mola se sengwe e le sa Kgathola)
- (3)
- 11.4 Moanegi o hlaloša seemo go ya le ka moo go diregago ka gona kgorong ya mošate. O laetša ka moo Mphoka a lloga bogale ka gona a gana go dumela molato gomme banna ba mo tlemelela phateng ka marala. Mafelelong a setsopolwa moanegi o tšweletša kgopolo ya gore Mphoka o dirile molato woo a o dumelago.
- (3)

- 11.5 Thekniki ya mothalonako e bontšha nako ya tatelano ya ditiragalo kgorong ya mošate. Banna ba ile mošate e sa le mesong e bile meriti e a dikela ba sešo ba fihlela sephetho. Ge e le Mphoka yena o letše a lekeleditšwe phateng bošego ka moka. (2)
- 11.6 Balekwa ba tla tšweletša dikarabo tša go fapana. Mohlala:
Ee. Setsopolwa se tšweletša banna ba le kgorong ba otlala Mphoka ka ge a kgotletše mašemo a mošate. Morero wa padi ye ke gore lebone (mmasetsšhaba) ke lona le tswalago kgoši. Taba tše di rerwago kgorong di lebane le morero wo. (2)
- 11.7 Balekwa ba tla tšweletša maikutlo a go fapana. Mohlala:
Pefelo > Mphoka o befedišwa ke ka moo a gapeletšwago go dumela molato ka gona.
Manyami > Mphoka o nyamišwa ke ge motho yo a dirilego le yena molato a hlatsela gore ka nnete Mphoka ke yena modiri wa molato woo. (2)

SETSOPOLWA SA B

- 11.8 Mabothe ke malome/ratswale wa Taudi
Taudi ke motlogolo/mokgonyana wa Mabothe. (2)
- 11.9 Kgadimonthago/Tekolanthago e tšweletšwa ke ge Kgoši Taudi le Mabothe ba gopola gore ba kile ba lemoga gore o ka re Tšhwahledi o tseba ka maanomabe a bona a go mmolaya. Bjale se se diregilego lehono sa go timela ga Tšhwahledi se ba gopotša ka seo. (3)
- 11.10 Setsopolwa se laetša Mphoka yo a otlwago ka lebaka la Tšhwahledi mola tlemollong ya lehuto setšhaba se arogana ka diripa tše pedi ka lebaka la Tšhwahledi yo a tswetšwego ke Mphoka. (2)
- 11.11 Balekwa ba tla tšweletša dikarabo tša go fapana. Mohlala:
Ee. Go tšhaba ga Tšhwahledi ke bothata bjo bogolo go swana le bogale bja tau ka gore ge a ka se bolawe, kgoši e tla ba mang gare ga gagwe le Kgathola.
Aowa, go tšhaba ga Tšhwahledi ga se bothata bjo bokaalo ka gore tau e fetwa ke lepogo ka bogale. Bokantle nka be e le lepogo. (2)

[25]

POTŠIŠO YA 12: *Tlhakoleng* – MD Kekana

Mohlala wa karabo:

Teori

Thulaganyo

Thulaganyo ke tsela yeo mongwadi a beakanyago ditaba tša sengwalo sa gagwe ka yona ka maikemišetšo a go tšweletša morero wa sengwalo seo. Ge re re sengwalo se rulagantšwe gabotse ke ge se na le thulano yeo e bopago maatlakgogedi le gona se tšweletša morero wa puku. Thulaganyo e beakantšwe go ya ka diponagalo, e lego kalotaba, tšwetšopele, sehloa le tlemollo ya lehuto. Pading ye go ya go hlokomelwa diponagalo tše tharo fela, e lego kalotaba, sehloa le tlemollo ya lehuto.

Kalotaba

Kalotaba e bolela matseno a ditiragalo. Go tšweletšwa baanegwa, ditiragalo le tikologo: nako le felo. Ditiragalo tša kalotaba di felela mo go thomago thulano ya mathomo ya go lebana le molaetša wa sengwalo.

Sehloa

E lebane le thulano ya mafelelo magareng ga molwantšhwa le molwantšhi. Mo ponagalong ye ya thulaganyo, ke fao ditaba tša sengwalo di fihlago seremong gona. Ditaba di a šiiša ebile di a tšhoša. Motho yo mongwe le yo mongwe o tšhogile ebile o swere pelo ka seatla o letetše seo se tlogo direga. Ge e le ga lenti re ka re le ngangegile moo le ka kgaogago nako ye nngwe le ye nngwe. Ke mafelelo a dithulano.

Tlemollo ya lehuto

Mo seripeng se ke fao ditaba di rarologago gona. Bothata bjoo bo bego bo le gona bo a rarologa gomme ditaba di boela madulong a tšona. Ke mafelelo a ditaba.

Thulaganyo ya Tlhakoleng**Kalotaba:**

- Swele o nyalane le Thušanang gomme ba ka lapeng la bona.
- Thušanang o nyetšwe a na le bana ba babedi ba basetsana gomme Swele a amogela seo.
- Ge bana ba thoma go gola, Swele a thoma go ba le kganyogo mo go bona gomme a ikabela bona mosegare ge mmago bona a ile mošomong.
- Bophelo ka lapeng bo fetogile ge Mahlatse a se no ima ka gobane Swele o ile a thoma go hloriga mosadi le bana.

Sehloa:

- Thulano ya mafelelo ya Tlhakoleng e lebane le go rakwa ga Swele Tselatšhweu.
- Mphapa o hwetša Swele a ebela le motse wa Tselatšhweu.
- Mphapa o bololla Swele setšhabeng sa Tselatšhweu.
- Setšhaba sa Tselatšhweu se uthautha Swele le go mo raka motseng.

Tlemollo ya lehuto:

E lebane le go boela ga Swele Tlhakoleng le lehu la gagwe.

- Swele o thoma go lwala gomme o gopola gae Tlhakoleng.
- Swele o boela gae Tlhakoleng.
- O sepela ka maoto ka ge a se na tšhelete ya go boela gae.
- Bolwetši tseleng le bjona bo thoma go ipha maatla.
- Swele o fihla motseng wa Tlhakoleng le ge a be a ikgoga ka lebaka la bolwetši.
- Swele o tšo hwela mathuding a ntlo ya lapa la gagwe.
- Lehu la gagwe le begwa mošate gomme kgoši ya Tlhakoleng e ganetša setšhaba go ya polokong ya gagwe. O bolokilwe bjalo ka mpša.

Diteng = 15 (D – 15)

- Kalotaba – 5
- Sehloa – 5
- Tlemollo ya lehuto – 5

Teori le Polelo = 10 (T – 5, P – 5)**[25]**

(Meputso ya dintlha e laola polelo. Ge meputso ya dintlha e le godimo le ya polelo e tla ba godimo. Mohlala: Meputso 1 – 3 ya dintlha = 1 ya polelo, 4 – 6 = 2 ya polelo, 7 – 10 = 3 ya polelo, 11 – 13 = 4 ya polelo, 14 – 15 = 5 ya polelo)

GOBA

POTŠIŠO YA 13: *Tlhakoleng* – MD Kekana

SETSOPOLWA SA A

- 13.1 Ke phiri yeo e ikapešitšego mokgopa wa nku. (1)
- 13.2 Balekwa ba tla tšweletša ditebelelopele/diponelopele tša go fapana. Mohlala:
- Bokamoso bja Mahlatse bo tlile go phuhlama ka ge a filwe ngwana ke tatagwe.
 - Mahlatse a ka tšhaba gae ka lebaka la tlaišo ya tatagwe.
 - Mahlatse a ka hloya tatagwe. (3)
- 13.3 Sehloa: Swele o a rakwa ka lebaka la ditiro tša gagwe.
Tlemollahuto: Swele o otlwa ka lehu. (3)
- 13.4 Moanegi o tšweletša dikgopolo tša gagwe ka mokgwa wa dipotšišo. O botšiša Thušanang ka ditiragalo tšeo e lego dinnete tša mabapi le tlaišo ye e dirwago ke Swele/Moanegi o thušana le mongwadi go anega ditiragalo tša padi ye. (3)
- 13.5 Mothalonako ke taetšo ya nako ya tatelano ya ditiragalo.
Go laetšwa tiragalo yeo e diregilego mohlang ngwana a belegwa. Maloba mo, o kgopetšwe gore ba botšišolle Mahlatse gore morwalo ke wa mang gomme a gana. Lehono šo, Swele ke yena a rego ngwana a ntšhwe mpa. (2)
- 13.6 Balekwa ba tla tšweletša dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Ee. Setsopolwa se laetša gore Thušanang o lemogile gore monna wa gagwe o tlaiša bana mola morero wa padi o lebane le tlaišo ya bana le basadi. (2)
- 13.7 Balekwa ba tla tšweletša maikutlo a go fapana. Mohlala;
Letšhogo > O tšhošwa ke gore go tlile go tsebega gore ngwana ke wa gagwe.
Boitsholo > O itshola ka seo a se dirilego, ke ka fao a rego o tla lefela ditshenyagalelo ka moka tša go ntšha mpa. (2)

SETSOPOLWA SA B

- 13.8 Seja ke motlabo wa Nkuke. (2)
- 13.9 Kgadimonthago/Tekolanthago e tšweletšwa ke ge Nkuke a topa ngwana yo a bego a lahlilwe. Go tloga fao gwa begwa timelo ya ngwana le Mahlatse, fela Nkuke a se ke a itšweletša gore ke yena a topilego ngwana. (3)
- 13.10 Setsopolwa se bontšha go bušwa ga ngwana wa Mahlatse yola wa go lahlwa tseleng gomme a topša ke Nkuke ka lebaka la go tšhaba tlaišo ya Swele yo wa go fetša a rakilwe motseng ka lebaka la timelo ya gagwe. Tlemollong ya lehuto Swele o boela gae Tlhakoleng ka morago ga go rakwa gomme o a hlokofala. (2)

- 13.11 Ee. Ditiragalo tša ka pukung tšeo di theilwego godimo ga moanegwathwadi, Swele, ke tša bonokwane, sehlogo le boloi bja go dirwa leswiswing. Di nyalelana le seswantšho sa khabara ya puku ka gore go swantšhitšwe sefahlego sa motho wa go tšhoša wa go phela leswiswing.

(2)
[25]

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 25

KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA**POTŠIŠO YA 14: *Naga ga di etelane* – MS Serudu****Mohlala wa karabo:****Teori****SEMELO SA MOANEGWA**

Semelo sa moanegwa se lebane le maitshwaro a gagwe. Wo ke mokgwa woo moanegwa a phelago ka gona go ya le ka moo mongwadi a mo tšweleditšego. Semelo sa moanegwa gantši se lemogwa ka dintlha tše di latelago:

- Ditiro le polelo tša moanegwa.
- Baanegwa ba bangwe ba reng ka yena.
- Leina la gagwe.
- Polelo ya mongwadi.

SEMELO SA MPHAKA**Mohlala wa karabo.****1. Ditiro le polelo tša moanegwa.***O na le lerato*

- O rata ba lapa la gagwe.
- O gatelela gore lapa le swanetše go ipopa ngatana le rwadišane mathata gore go se be le lenaba leo le ka le tsenago ka bogare.
- Re bona a kwešitšwe bohloko ke maitshwaro a mabe a Sebola a kua sekolong.
- Go timelela ga Sebola le gona go tloga go mo amile maikutlo kudu.

O na le tlhompho

- O bolediša mogatšagwe ka tlhompho.
- Le ge mogatšagwe a befetšwe, o mmolediša gabotse.
- O kgona le go kgopela tshwarelo ge a mo phošeditše.

O bogale

- Ga a tšhabe go botša banna ba babedi e lego Rola le Kala gore ke ditlaela.
- O a ba fotlela ge ba mmotšiša gore dithuto o di tšere bodikela.

Ke ntwadumela

- O botša Kala le Rola gore ge a ka ba swara ba tla itšhatšharela.
- O ba tshepiša dingwathameretha ka ntle le go boifa gore ba ka mo dika ba mmetha.
- O be a nyaka go lwa le Rola fela yena (Rola) a katakata.
- O re yena a ka se rapeletše boroko ka go budulala ebile a ka se lese batho ba bapala ka yena.

O rata toka le nnete

- Ge Sebola a fošitše o a mo kgala, ga a mo emelele. O mo laetša tsela ya nnete.
- O re a ka upše a ralala le dilete go fihla a hwetša moo go nago le toka le nnete.
- Ge ditšhišinyo tša gagwe tša go kaonafatša lenaneothuto Takone di sa amogelwe, o tloga Takone o ya Letsheng la Mogadisho.
- Ge a fološwa setulong ka baka la bomenemene o tšea sephetho sa go boela Bonwatau.

2. **Baanegwa ba bangwe ba reng ka yena.***O bohlale ebile o na le boikgafo mošomong*

- Tokari o re Mphaka o na le mahlahla le boikgafo mošomong wa gagwe mola Rola le Kala le bona ba re Mphaka ke lekgoba mošomong.
- Re kwa Nkono a tiišetša boikgafo bja gagwe mošomong ge a re nkabe bafaladi ka moka ba ikgafela medirong ya bona bjalo ka Mphaka, ga a kgolwe gore ba be ba tla kgethollwa.

3. **Leina la gagwe**

- O bogale bjalo ka mphaka.

4. **Polelo ya mongwadi**

- O rata go bolela a nnoši
- Ge a aparetšwe ke pefelo o itia tafola ka letswele.
- Ge a bolela le motho o mo tsepelela ka mahlong.
- Ge a sa dumelelane le motho o šišinya hlogo.
- Mphaka o fela pelo.

Ke motswadi wa mmakgonthe

- Mongwadi o re Mphaka o ile a kwa bohloko kudu gomme a šala a nyamile ge Nkono a mmošša gore Sebola ga a rate go amogela ditaelo tšeo a ba fago tšona sekolong.

Diteng = 15 (D – 15)**Teori le Polelo = 10 (T – 5, P – 5)**

(Meputso ya dintlha e laola polelo. Ge meputso ya dintlha e le godimo le ya polelo e tla ba godimo. Mohlala: Meputso 1 – 3 ya dintlha = 1 ya polelo, 4 – 6 = 2 ya polelo, 7 – 10 = 3 ya polelo, 11 – 13 = 4 ya polelo, 14 – 15 = 5 ya polelo)

[25]**GOBA**

POTŠIŠO YA 15: *Naga ga di etelane* – MS Serudu**SETSOPOLWA SA A**

- 15.1 Tsela di be di le phakgapedi/Go kgetha tselapeding tše. (1)
- 15.2 Ga a rate ge ditokelo tša gagwe di gatakwa/O bogale/E laetša gore Mphaka o na le ponelopele. (1)
- 15.3 Di hlahla mmadi.
Di tšweletša maikutlo.
Di tšweletša semelo sa moanegwa.
(Dikarabo tše dingwe tša maleba di tla amogelwa.) (3)
- 15.4 Tikologo ke ya sebjalebja.
Go na le dikolo/megala/dikereke/diyunibesithi,bj.bj
(kgetha mehlala ye mebedi fela) (3)
- 15.5 Setsopolwa se tšweletša Mphaka a bolela a nnoši mabapi le tlhorišo le kgatelelo tseo a di tšhabilego motseng wa gabo. Mphaka o lwa le dikgopolo tša gagwe. (3)
- 15.6 Balekwa ba tla tšweletša dikarabo tša go fapana;
Mohlala:
Ee. Ka lebaka la gore mafelelong a papadi Mphaka o feleleditše a boetše gagabo, ka baka la go tšhaba bogoboga bja go hwela nageng dišele.

Aowa, Mphaka o ikanne gore a ka se sa boela gagabo. (2)

SETSOPOLWA SA B

- 15.7 'Ke leboga maele a gago.' (1)
- 15.8 Ba tšwa Bonwatau mmogo/Ke bagwera. (1)
- 15.9 Setsopolwa se se laetša ka mokgwa woo bafaladi ba phelago ka gona dinageng di šele. Ka lebaka la tlhorišo le kgatelelo, Lebisi o nagana go ipolaya fela Mphaka o a mo kgothatša. Ba re gae ga mahlako ba tla boela ge batho ba lokologile. (3)
- 15.10 Ditiragalo di a diragatšwa.
E tšweletša dimelo tša babapadi.
E tšweletša maikutlo.
(Tše pedi fela) (2)
- 15.11 Morero wa papadi ye ke gore ntlo ya monna yo mongwe ga e na boroko/Ga bomotho ga go na bosehlanyana mola setsopolwa se tšweletša Mphaka le Lebisi ba boledišana ka seemo sa tlhorišo nageng di šele ebile ba bona bokaone e le go boela maropeng. (2)
- 15.12 Balekwa ba tla tšweletša dikarabo tša go fapana. Mohlala:
Ee. Kgegeophetogo e bonala ge Mphaka a boela gae mola a kile a ikana gore a ka se boele, o tla hwela dikano tša gagwe. (3)

[25]

POTŠIŠO YA 16: *Lehufa* – P Mothupi**Mohlala wa karabo:****Teori****SEMELO SA MOANEGWA**

Semelo sa moanegwa se lebane le maitshwaro a gagwe. Wo ke mokgwa woo moanegwa a phelago ka gona go ya le ka moo mongwadi a mo tšweleditšego. Semelo sa moanegwa gantši se lemogwa ka dintlha tše di latelago:

- Ditiro le polelo tša moanegwa.
- Baanegwa ba bangwe ba reng ka yena.
- Leina la gagwe.
- Polelo ya mongwadi.

SEMELO SA RADITHEKISI**1. Ditiro le polelo tša moanegwa.**

O na le lenyatšo/Ga a na tlhompho

- O bitša mosadi yo e lego wa gagwe gore ke mosatšana.
- O botša Lerato gore mahlo a gagwe ke a matala, ebile megokgonyana ya gagwe ga e mo tšhoše.
- O botša Tsarane le Leepo gore ba a kgamakgametša ge ba bolela.
- O nyatša kereke o re ke kerekana o bile o ntšha Lerato ka kerekeng go rapelwa.
- O roga Lerato pele ga mmagwe.

O na le lehufa

- O re Lerato o eta a robalana le banna.
- O re Lerato o be a elwa le mosadi yo mongwe ba baka banna.
- O re Lerato ge a eya kerekeng ke gore o ya banneng.
- O re Lerato o reka diaparo tša ka gare tša go bitša mašelang a godimo gore a ete a bontšha banna.
- Ge Lerato a boa mošomong a mo dumediša, o mo fetola ka mahlapa, o re mmalegogwana tena, molomo wa go nkga, bj.bj.
- O betha mosadi ge a ekwa boLeepo ba re ba mmone a na le monna yo mongwe toropong, ebile Lerato o išwa bookelong.

Ga a na botho

- Le ge mmagwe (Maditaba) a hwetša a betha mosadi, ga a ikokobetše, o tšwela pele ka go roga Lerato.

Ke mmolai

- O laela Tsarane le Leepo gore ba bolaye Ntshepe.
- O tshepiša boLeepo lehu ge ba sa bolaye Ntshepe.
- Ka mehla o tshepiša Lerato gore o tla mmolaya.
- O leka go ipolaya ka go ithuntšha.

O na le pelo ye mpe

- Ga go na le letšatši leo a kilego a bolela le Lerato gabotse ka motseng wa bona.
- O rile go kwa Leepo a re Tsarane o thuntšhitšwe ke maphodisa a fela a re ba boele lefelong la kotsi go yo tšea sefatanaga sa gagwe.
- O robatša Lerato ka letangwaneng la go ruthela bošego ka moka.
- Lerato o hloka senamelwa sa go ya mošomong etšwe dithekisi di le gona ka gae.

Ga a na šedi/tlhokomelo

- Kgwebo ya gagwe ya dithekisi e a phuhlama ka ge a sa e hlokomele.

2. **Baanegwa ba bangwe ba reng ka yena.***O fenywa ke lehufa*

- Lerato o botša Ntshepe ka lehufa la monna wa gagwe.
- O botša Tsarane le Leepo gore ba šale Lerato morago mo gongwe le mo gongwe mo a yago ba lebelele mesepelo ya gagwe.

3. **Leina la gagwe.**

- Leina la gagwe ke Radithekisi ka ge a phela bophelo bja boradithekisi.

4. **Polelo ya mongwadi.***O bogale*

- O bolela ka bogale ge a bolela le Lerato ka mehla.
- Ge Tsarane le Leepo ba šitilwe ke go bolaya Ntshepe, Radithekisi o boletše le Leepo ka bogale ge a tlo mmošša gore Tsarane o thuntšhitšwe.

Diteng = 15 (D – 15)**Teori le Polelo = 10 (T – 5, P – 5)****[25]**

(Meputso ya dintlha e laola polelo. Ge meputso ya dintlha e le godimo le ya polelo e tla ba godimo. Mohlala: Meputso 1 – 3 ya dintlha = 1 ya polelo, 4 – 6 = 2 ya polelo, 7 – 10 = 3 ya polelo, 11 – 13 = 4 ya polelo, 14 – 15 = 5 ya polelo)

GOBA**POTŠIŠO YA 17: *Lehufa* – P Mothupi****SETSOPOLWA SA A**

- 17.1 Thuto e dira gore mosadi a tšeele monna wa gagwe fase. (1)
- 17.2 O na le lehufa. (1)
- 17.3 Di hlahla mmadi.
Di tšweletša maikutlo.
Di tšweletša semelo sa moanegwa.
Go nolofatša ditshitišo.
(Dikarabo tše dingwe tša maleba di tla amogelwa.) (3)

- 17.4 Tikologo ke ya sebjalebja.
Mehlala:
Sepetlela/mabenkele a difenitšhara/dithekisi/dipese/dithunya/kereke,bj.bj
(kgetha mehlala ye mebedi fela) (3)
- 17.5 Setsopolwa se ka bosona ke kalotaba ka lebaka la gore ke mathomo a ditaba
tša papadi ye gomme go rena moya wa khutšo le lethabo. Ga go na thulano
ye e tšwelelago/Ke moo mongwadi wa terama a tsebišago baanegwa,
ditiragalo, nako le lefelo. (3)
- 17.6 Ee. Ntshepe o thekga le go kgothatša Lerato. O mo eletša gore a boledišane
le monna wa gagwe a be a mo hlalošetše ka bohlokwa bja thuto
mohlomongwe o tla mo kwešiša.
- Aowa. Ge Lerato a botša monna yo mongwe gore mogatšagwe o a mo
hloriša, ke sešupo sa gore o nyaka gore monna yoo a mo kgopele lerato. (2)

SETSOPOLWA SA B

- 17.7 Ge o sa nyake gore ke tsoše kutuku ka mo kerekaneng ya lena a re
sepele/Le gona ga ke na taba le kerekana ye ya lena/Hee, wena
moitshwarahlephi tena!/Ke tlo ba ka go tswalela molongwana wo ka ntahle/Le
gonaga ke na taba le kerekana ye ya lena. (1)
- 17.8 Lerato ke mosadi wa Radithekisi/Radithekisi ke monna wa Lerato/Ke monna
le mosadi (ba agile lapa) (1)
- 17.9 Radithekisi o befedišitšwe ke ge Lerato a ile kerekeng. O mo lateletše a mo
ntšha ka kerekeng ba sa rapela. O eme lebenkeleng a reka sešepe seo go ya
ka Lerato se lego gona ka gae. (3)
- 17.10 Kgegeo > Radithekisi o bona Lerato a rata banna, mola le yena e le monna
yo le yena a mo alelago. (2)
- 17.11 Morero wa papadi ke gore Lehufa le tswala polao goba le thuba metse, mola
poledišano e laetša lehufa la Radithekisi leo le tšwelego taolong. (2)
- 17.12 Ee. Kgegeophetogo e tšweletšwa mafelelong a papadi ye ge Lerato yo
Radithekisi a mo hlorišitšego kudu le Ntshepe yo a bego a nyaka go mmolaya
ba mo swarela goba e tšwelela mo Radithekisi yola a bego a se a loka bjale
ke yena a ikokobetšago. (3)

[25]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 25
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80

KAROLO YA A: RUBRIKI YA GO SWAYA DIPOTŠIŠO TŠE TELELE: THETO [MEPUTŠO YE 10]

Dinyakwa	Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
DITENG	8–10	6–7	4–5	2–3	0–1
Tlhalošo ya sererwa. Botebo bja dikgopolo, kgonthišo le kwešišo ya setsopolwa MEPUTSO YE 7	-Tlhalošo ye e tseneletšego ya sererwa -Tatelano ya dikgopolo tša go ba le maatlakgogedi tša go amana thwii le temana. -Kwešišo ye e tseneletšego ya sengwalwa le sereto.	-Kwešišo le tlhalošo ye botse ya sererwa. -Potšišo e arabilwe ka botlalo. -Dikgopolo tšeo di filwego di a kwala eupša ga se tšona ka moka tšeo di hlalošitšwego ka mo go nyakegago. -Kwešišo ya sengwalwa le sereto e bonetše.	-Tlhalošo ye e kgotsofatšago ya sererwa. -Go na le dintlha di se kae tšeo di amanago le sererwa. -Tše dingwe tša dikgopolo di a kwagala eupša ga di kgodiše. -Kwešišo ya motheo ya sengwalo le sereto.	-Tlhalošo ya sererwa ga e kgotsofatše. -Ga go dintlha tšeo di amanago le sererwa. -Ga go kwešišo ya sengwalwa le sereto.	-Ga go kwešišo ya sererwa. -Karabo ga e sepelelane le sereto. -Morutwana ga a tsebe selo ka ga sengwalwa le sereto.
SEBOPEGO LE POLELO Sebopego, kekele le kalo ya dikgopolo Polelo, segalo le setaele tšeo di dirišitšwego ge go ngwalwa taodišo MEPUTSO YE 3	-Sebopego se tšweletša tlemagano ya dikgopolo ye botsebotse. -Dikgopolo di hlamegile ebile di tšweleditšwe ka bokgwari. -Polelo, segalo le setaele di a kgahliša, ke tša maleba ebile di tšwele mahlalagading. -Ga go na le phošwana e tee ya popopolelo, mopeleto le maswaodikga.	-Sebopego se tšwelela gabotse ebile se tšweletša go ela ga dikgopolo. -Kelelo ye botse ya dikgopolo. -Polelo, segalo le setaele ke tša maleba.	-Sebopego se a tšwelela. -Taodišo ga e na kekele ye botse ya dintlha ebile ga go tlemagano ya dikgopolo. -Diphošo tša polelo ke tše nnyane eupša segalo le setaele ke tša maleba.	-Sebopego se bontšha diphošo tša peakanyo. -Dikgopolo ga se tša beakanywa ka tatelano ye botse. -Diphošo tša polelo ke tše ntši. -Segalo le setaele di fošagetše.	-Sebopego ga se sa maleba. -Diphošo tša polelo ke tše ntšintši ebile le setaele se fošagetše kudu.
KABO YA MEPUTSO	8–10	6–7	4–5	2–3	0–1

KAROLO YA B LE C: RUBRIKI YA GO SWAYA DIPOTŠIŠO TŠE TELELE – PADI LE PAPADI [MEPUTSO YE 25]

Dinyakwa	Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
DITENG	12–15	9–11	6–8	4–5	0–3
Tlhalošo ya sererwa Botebo bja dikgopolo, kgonthišo le kwešišo ya setsopolwa MEPUTSO YE 15	-Karabo ye botsebotse go fetiša: 14–15. -Karabo ye botsebotse: 12–13. -Tlhalošo ye e tseneletšego ya sererwa. -Tatelano ya dikgopolo tša go ba le maatlakgogedi tša go amana thwii le temana. -Kwešišo ye botsebotse ya sengwalwa le setsopolwa.	-Kwešišo le tlhalošo ye botse ya sererwa. -Potšišo e arabilwe ka botlalo. -Dikgopolo tšeo di filwego di a kwala eupša ga se tšona ka moka tšeo di hlalošitšwego ka mo go nyakegago. -Kwešišo ya sengwalwa le setsopolwa e a bonala.	-Kwešišo ya magareng ya sererwa eupša ga se dintlha ka moka tšeo di hlalošwago ka botlalo. -Bontši bja dintlha di amana le sererwa. -Tše dingwe tša dikgopolo di a kwagala eupša ga di kgodiše. -Kwešišo ya motheo ya sengwalwa le setsopolwa.	-Kwešišo ye nnyane ya sererwa. -Ga go dintlha tšeo di hlalošwago ka botlalo. -Dintlha tše nnyane di amana le sererwa. -Tlhalošo e amana gannyane le sererwa. -Kwešišo ye nnyane ya sengwalwa le setsopolwa.	-Ga go kwešišo ya sererwa. -Maiteko a go araba potšišo a fokola kudu. -Dintlhalošo ga di kgotsofatše. -Morutwana ga a tsebe sengwalwa goba setsopolwa.
SEBOPEGO LE POLELO	8–10	6–7	4–5	2–3	0–1
Sebopego, kelelo le kalo ya dikgopolo Polelo, segalo le setaele tšeo di dirišitšwego ge go ngwalwa taodišo MEPUTSO YE 10	-Sebopego se tšweletša tlemagano ya dikgopolo ye botsebotse. -Matseno le mafetšo ke a mabotse kudukudu. -Dikgopolo di hlamegile ebile di tšweleditšwe ka bokgwari. -Polelo, segalo le setaele di a kgahliša, ke tša maleba ebile di tšwele mahlalagading.	-Sebopego se tšwelela gabotse ebile se tšweletša go ela ga dikgopolo. -Go na le tlemagano ye botse magareng ga matseno, mafetšo le ditemana tše dingwe tša taodišo yeo. -Kelelo ye botse ya dikgopolo. -Polelo, segalo le setaele ke tša maleba.	-Sebopego se a tšwelela. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo e gona eupša e na le mafokodi. -Diphošo tša polelo ke tše nnyane eupša segalo le setaele ke tša maleba. -Peakanyo ya ditemana ke ya maleba.	-Sebopego se bontšha diphošo tša peakanyo. -Dikgopolo ga se tša bewa ka tshwanelo. -Diphošo tša polelo ke tše ntši. -Segalo le setaele ga se tša maleba. -Peakanyo ya ditemana e fošagetše.	-Tlhokego ya peakanyo ye botse ya sebopego e dira gore dikgopolo di se elele gabotse. -Diphošo tša polelo le setaele sa go fošagala di dira gore go be bothata go bala le go kwešiša molaetša wa taodišo. -Segalo le setaele di fošagetše kudu. -Peakanyo ya ditemana e fošagetše kudu.
BO YA MEPUTSO	20–25	15–19	10–14	5–9	0–4